

‘İki üç yıl Furuğ gezegeninde yaşadım’

İran Devrimi’nden bu yana Amerika’da yaşayan akademisyen Jasmin Darznik’in ilk romanı “Esir Kuşun Şarkısı”, kendi ülkesinin en güçlü ve ilham verici isimlerinden birinin, Furuğ Ferruhzad’ın yaşamını anlatıyor...

CANSU CANSEVEN

1935 ile 1967 yılları arasında yaşayarak 32 yıllık kısa ömrüne pek çok hikâyeyi, mücadeleyi, şiiri, başkaldırıyı, savaşı sığdırmış İranlı şair Furuğ Ferruhzad, İranlı yazar Jasmin Darznik’in ilk romanı “Esir Kuşun Şarkısı”nda ete kemiğe bürünüyor. “Kuş ölür, sen uçuşu hatırla,” mısrasıyla romanını açan yazar, Ferruhzad’ın inadını, ısrarını ve üretimlerini hatırlatarak bir nevi kıymetli kadın şaire vefa borcunu ödüyor. Ferruhzad’ın şiirlerinden parçalarla harmanlanmış romanda hem şairin hayat hikâyesinin kurmacayla yoğrulmuş bir anlatımına ortak oluyor okur hem de böyle devrimci bir kadının kimliğinin ölümsüzlüğünü kanıtlıyor. Nur Eren’in çevirisiyle yayımlanan biyografik roman, Darznik’in ‘kuzenleri’ olarak gördüğü Türk okurlarla Martı Yayınları sayesinde buluşuyor. Yazar Jasmin Darznik, [Milliyet Sanat](#)’a konuştu...

‘Şiirleri devrimciydi’

Tahran’da doğdunuz ama İran Devrimi döneminde Amerika’ya gidip orada yaşamaya başladınız. İlk romanınız “Esir Kuşun Şarkısı”nda kurmacanın yardımıyla İranlı şair Furuğ Ferruhzad’ın portresini çizip hayatını anlatıyorsunuz. Ferruhzad’ın şiir dünyasını ne zaman keşfettiniz?

[İran](#)’dan 1978 yılından ayrıldığımızda annem en kıymetli kitabını yanında getirmişti: Furuğ Ferruhzad’ın “Yeniden Doğuş”u. Üniversiteye gidene kadar şiirleri okumadım ama Furuğ’un önemini, özellikle de İranlı kadınlar için kıymetini bilerek büyüdüm. Onun şiirini keşfetmeye başladığımda Amerika’da yazılmış herhangi bir çağdaş şiir kadar taze

ve bir o kadar güçlü olduklarını gördüm. Ne kadar devrimci şiirler oldukları ortadaydı.

Neden Furuğ Ferruhzad'ın hayatını yazmak istediniz? Onun yaşamıyla kendi yaşamınız arasında benzerlikler görüyor musunuz?

Ölümünden bu yana 10 yıllar geçmiş olsa da hâlâ Furuğ'un hayat hikâyesinde boşluklar ve çatlaklar var. Ancak hayal dünyamda kendimce tasarlayarak 'hakiki' hikâyeye ulaşabileceğimi biliyordum. Oldukça geleneksel İranlı bir ailede yetişmiş biri olarak kendi deneyimlerimde onun deneyimlerinin yankılarını duyduğumu söyleyebilirim. Şartlar bugün elbette o kadar ağır değil benim için ama gelenek ile modernitenin, İran ile Batı'nın arasında sıkışmanın ne anlama geldiğini yakinen biliyorum. 1950'li, '60'lı yıllarda, İranlı kadınların hayatları üzerinde pek çok mücadelenin verildiği savaş alanları gibiydi ve bu savaş hâli Amerika'da benim hayatıma da bir şekilde taşındı.

'Daima cesurdu'

Onun kendi sesini duyurma mücadelesini nasıl görüyorsunuz?

Cesaretle karşı karşıya gelmemiz, bizim de daha cesur olmamıza yardımcı olur. Furuğ kısa yaşamında daima cesurdu. Bir erkek figürünün desteği olmaksızın edebi başarı elde etmiş ilk İranlı kadın kendisiydi. Pek çok insanın konuşmaya cesaret bile edemediği cinsellik gibi, politik baskı gibi konuları dürüstçe ele aldı. Onun yazar olma kararı kendisine pahalıya patladı; ailesinden uzaklaştı, çocuğunu kaybetti, toplumdan uzaklaştırıldı.

Araştırma süreciniz nasıldı? Bazı aile fotoğraflarından ya da anne, baba ve kız kardeşlerin birlikte paylaştıkları anlardan bahsediyorsunuz romanda. Elinize geçen mektuplar ya da Furuğ'a ait kişisel belgeler oldu mu?

Ben roman yazmayı iki üç yıllığına başka bir gezegene taşınmak gibi tanımlıyorum. İki üç yıl boyunca Furuğ gezegeninde yaşadım. Michael Hillmann'ın "A Lonely Woman" kitabı bu anlamda tek başına en önemli ikincil kaynağımdı, ama onun dışında erişilebilir olan her şeyden yararlandım: Furuğ'un yazıları, ikincil kaynaklar, belgeseller, akademik işler. Akademik geçmişim de bu anlamda yardımcı oldu, araştırmaktan gerçekten keyif alıyorum.

'Gerçek bir kadındı ama kusursuz değildi'

Annesinin tartaklamaları sayesinde inatçı bir kızdı Furuğ ve

kuralları çiğnemekten epey keyif alıyordu. Hiç kimseye hiçbir şey için yalvarmayacağına söz vermişti. Sizce sözünü tutabildi mi?

Bir yazar olarak evet, sözünü tuttu. Bir kadın olarak, verdiği sözü çiğnedi. İbrahim Gülistan'la ilişkisi son derece sevgi doluydu, ama zaman zaman onu ümitsizliğin kıyısına sürüklüyordu. O gerçek bir kadındı, cesur bir kadındı ama kusursuz değildi; bizler gibi.

